

บทที่ 6

บทบาทจิตใต้ในสังคมวัฒนธรรมไทใหญ่และไทย

จิตใต้เป็นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมไทใหญ่ในรูปแบบมหรสพที่ตีตราความเป็นผู้มีเอกลักษณ์ทางเชื้อชาติเฉพาะตนอย่างชัดเจน เป็นสัญลักษณ์แห่งการยืนยันว่าตนเองไม่ใช่ “พม่า” อย่างที่สังคมภายนอกเหมาว่าไทใหญ่เป็นพม่า จิตใต้ทำการสืบทอดยึดถือปฏิบัติมาจนกลายเป็นหน้าหนึ่งของประวัติศาสตร์วัฒนธรรม เกิดเป็นค่านิยมในสังคมชาวไทใหญ่อย่างแพร่หลาย จิตใต้ไม่ใช่เป็นแต่เพียงสิ่งบันเทิงเท่านั้น ถูกยกระดับให้เป็นการสะท้อนความเป็นรากเหง้าทางวัฒนธรรม และช่วยเสริมสร้างจิตสำนึกร่วมในการรักษาชาติ เมื่อสังเกตว่าหากที่ใดมีชุมชนชาวไทใหญ่จำนวนมากอาศัยอยู่ที่นั่นมักมีการก่อตั้งกลุ่มจิตใต้ประจำชุมชนขึ้นมาเพื่อเป็นสัญลักษณ์ของวัฒนธรรมไทใหญ่และคอยทำหน้าที่สนองความต้องการทางสังคมไทใหญ่ไว้อย่างมีคุณค่า เหตุผลใดจิตใต้จึงมีความสัมพันธ์ต่อสังคมวัฒนธรรมไทใหญ่โดยเฉพาะการตอบสนองทางความเป็นจิตวิญญาณเป็นอย่างมาก เนื่องจากรูปแบบการแสดงจิตใต้ที่นั่นมักสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวข้องกับความเป็นจริงของสภาพจิตใจผู้รับชมในประเด็นการให้คิดเตือนใจในการเข้ามาอาศัยต่างแผ่นดินบ้านเกิด การตอกย้ำจิตสำนึกความเป็นไทใหญ่ การปลุกกระดมต่อสู้ทางการเมือง การให้กำลังใจแก่ผู้ตกอยู่ในสภาวะความท้อถอยในชีวิต ทำการตอบสนองให้ผู้รับชมได้บรรเทาทุกข์หรือช่วยสะกิดต่อมจิตสำนึกของการหลงลืมอะไรบางอย่างในเชิงการแนะนำด้วยวัฒนธรรมเป็นตัวช่วยเรียกให้สิ่งเหล่านั้นกลับมา ความเกี่ยวข้องระหว่างจิตใต้และคนไทใหญ่ไม่ว่าไตนอกหรือไตนจึงมีความสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้งและถูกนำมาใช้ในทางประเพณีอย่างเป็นทางการที่ทางสังคมไทใหญ่ได้หลายประการ

จากทฤษฎีหน้าที่นิยม (Functionalism) ของ (A.R Radcliffe Brown) ได้เสนอแนวคิดนี้ว่า วัฒนธรรมมีส่วนช่วยในความเป็นปึกแผ่นและรักษาสมดุลของสังคมโดยขึ้นอยู่กับพื้นฐานของความต้องการ 3 อย่างของมนุษย์คือ ความต้องการพื้นฐานทางร่างกายจิตใจ (Basic Biological and Psychological Needs) การตอบสนองร่วมกันของสมาชิกในสังคม (Instrumental Needs) ความต้องการเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Needs) วัฒนธรรมมีหน้าที่สร้างความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวและก่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างสมาชิกในสังคม (ยศ สัตตสมบัติ ,2544: 29) วัฒนธรรมในส่วนโลกทัศน์และจิตสำนึกเปรียบดั่งเครื่องมือของอำนาจชุมชนผู้ผลิตโลกทัศน์นั้นใช้ครอบงำสังคมและวัฒนธรรมยังมีฐานเป็นเครื่องมือทางอำนาจหรือกลไกในการต่อต้านอำนาจที่มีอยู่ด้วย (อภิญา

เฟื่องฟูสกุล,2543)จากแนวคิดทฤษฎีดังกล่าวผู้วิจัยจึงนำมาเป็นกรอบคิดในการวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของเจ้าไตในสังคมชาวไทยใหญ่ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยในบริบทกระบวนการสร้างจิตสำนึกความเป็นชาติพันธุ์ไทใหญ่โดยคณะยอดแขวงแลงใหม่ บ้านเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ สามารถทำการจำแนกบทบาทเจ้าไตได้ 4 ประการดังนี้

6.1 บทบาทหน้าที่เพื่อตอบสนองด้านจิตใจ

ภาวะภัยสงครามการเมืองระหว่างกลุ่มกองกำลังกู้ชาติไทใหญ่กับรัฐบาลทหารพม่าได้สร้างความสูญเสียทั้งทรัพย์สินและจิตใจของคนไทใหญ่เป็นอย่างมาก จากชีวิตที่เคยอยู่กันอย่างสงบสุขในดินแดนบ้านเกิดเมื่อตอนกลับถูกกลุ่มทหารพม่าเข้าทำการยึดพื้นที่ทำกินและทำการควบคุมประชากรให้อยู่ในอาณาเขตของการปกครองของพม่า ประชาชนไทใหญ่ในรัฐฉานส่วนหนึ่งถูกผลกระทบทางการเมืองอย่างหนักจึงจำเป็นต้องหนีอพยพเข้ามายังประเทศไทย การเข้ามาของคนไทใหญ่จึงตกอยู่ในสถานะผู้หนีภัยทางการเมืองตกเป็นบุคคลชั้นสองของประเทศไทยไปโดยปริยายภายใต้การควบคุมพื้นที่อาศัยและพฤติกรรมที่มีขีดจำกัดพิเศษของรัฐไทย เมื่อคนไทใหญ่หนีอพยพเข้ามาอยู่ในไทยอย่างชั่วคราวหรือถาวร การปรับตัวให้เข้ากับวิถีชีวิตแบบไทยคงจะเป็นเรื่องยากในช่วงแรกเริ่มเข้ามาแต่ด้วยความมีวัฒนธรรมร่วมกันบางอย่างกับวัฒนธรรมคนเมือง เช่น ภาษา รูปร่างลักษณะ ความเชื่อ ประเพณี ทำให้ความยากลำบากนั้นเบาบางลง แต่บ่อยครั้งคนไทใหญ่ก็ถูกสังคมไทยมองว่าเป็นกลุ่มชายขอบทางสังคม ซึ่งคนไทใหญ่ก็รู้ดีถึงลักษณะที่ถูกมองนั้นก็ยิ่งทำให้เกิดความรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจกับชะตาชีวิตมากไปกว่าเดิมโดยไม่มีสิทธิที่จะเอ่ยปากอธิบายทำความเข้าใจแก่สังคมไทยได้มากเท่าไรนัก ในเชิงเศรษฐกิจชาวไทยใหญ่หลังจากการอพยพเข้ามาประเทศไทยนิยมประกอบอาชีพทางการเกษตรปลูกพืชไร่ พืชสวน เป็นอาชีพพื้นฐานในการเริ่มต้นทำงานในประเทศไทยตามความถนัดส่วนบุคคลในอำเภอเศรษฐกิจทางการเกษตรตามอำเภอฝาง อำเภอเวียงแหง อำเภอเชียงดาว อำเภอไชยปราการ บ้างก็ทำอาชีพขายแรงงานให้แก่นายทุนคนไทย บ่อยครั้งหลายท่านคงเคยได้ยินปัญหาถูกกดขี่แรงงานจากนายจ้างและปัญหาการค้ามนุษย์ แต่ต้องอดทนทำอาชีพนี้ต่อไปเพื่อความอยู่รอดที่รอคอยโอกาสอันดีในของคุณภาพชีวิตตัวเองต่อไป

เจ้าไตเป็นช่องทางหนึ่งของการระบายความรู้สึกทางใจทั้งเรื่องดีและเรื่องเศร้าของคนไทใหญ่ ผ่านการความบันเทิง โดยการเขียนเรื่องราวความในใจระบายออกมาผ่านตัวอักษรแล้วขึ้นความนั้นถึงหมอกความผู้รับเรื่องราวดังกล่าว เรื่องราวบันเทิงอาจไม่จำเป็นต้องเป็นเรื่องของตนเองเสมอไป อาจเขียนเรื่องราวถึงบุคคลที่สามก็ได้เช่น ความเห็นใจของผู้ที่เป็นทหารรับใช้ชาติต้องอยู่กินอย่างลำบาก โดยที่ไม่รู้ชะตาชีวิตว่าตนเองต้องออกรบเมื่อใดและจะมีชีวิตรอดกลับมาหรือไม่

หรือการขออวยพรให้ชายหนุ่ม หญิงสาวทั้งหลายที่ยังไร้คู่ครองจงได้รับกุศลจากการทำบุญส่งลง ให้ได้คู่ครองเร็ววัน เป็นต้น หมอความเปรียบเสมือนผู้ปลอบขวัญคอยให้คำชี้แนะแนวทางสว่างของ ปัญหาหรือเป็นดั่งร่างทรงที่คอยสื่อสารต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ช่วยอำนวยอวยชัยให้ผู้ยื่นปิ่นชูประสมแต่ ความสิริมงคลแก่ชีวิตด้วยประการทั้งปวง ถูกถ่ายทอดอารมณ์นั้นด้วยภาษาอันสละสลวย ลึกซึ้งกินใจแก่ผู้ฟัง รังสรรค์เรื่องราวชีวิตแต่ละแง่มุมของปิ่นชูผ่านบทเพลงความประเทาะต่าง ๆ อย่างไพเราะ ขึ้นอยู่กับปฏิภาณไหวพริบของหมอความด้วย แต่โดยทั้งหมดทั้งมวลของการความจะต้องร้อง ออกมาให้ผู้ฟังฟังพอใจและเป็นการช่วยเสริมสร้างความรู้สึกดีแก่ผู้ฟังให้มีแรงต่อสู้ในปัญหา ดังกล่าวต่อไป นอกจากการส่งเสริมพลังใจด้วยการเสียดความแล้ว การได้รับชมการแสดงไม่ว่าจะเป็น การฟ้อนรำ การคุยตลก ละคร ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งบันเทิงคอยตอบสนองความสุขทางใจ ตลอดจนแทรกคติสอนใจในการแสดงให้ได้นำมาพิจารณาพิเคราะห์กับตัวบุคคลนั้นๆ ชาวजाัดไต่อด แชนงแลงใหม่หวังใจว่าสิ่งที่พวกเขาทำไปอาจช่วยบรรเทาความทุกข์เศร้าของคนไทใหญ่ให้ลืมนไปชั่ว ขณะหนึ่ง ก็ยังคิดว่าไม่ได้เติมความสุขให้กับชีวิตเลยเพราะความสุขนั้นมันจะอยู่กับเราได้นาน หรือไม่นั้นก็ถือว่าเป็นการให้รางวัลแก่ชีวิตที่สำคัญอย่างหนึ่งเช่นกัน

สรุปคือ जाัดไต่อดทำหน้าที่เป็นสิ่งบันเทิงวัฒนธรรมที่คอยตอบสนองความสุขให้แก่ ผู้รับชมโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่และเป็นที่ระบายความรู้สึกในแง่มุมต่างๆ ของชีวิต คนไทใหญ่ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย อันเป็นการสะท้อนปัญหาหรือความต้องการทางสังคมแบบ อ้อมให้กับสังคมภายนอกได้รับรู้ โดยมุ่งหวังว่าสิ่งที่ระบายออกไปผ่านบทเพลงความจะช่วยเป็น กระบอกเสียงแห่งการได้รับความช่วยเหลือหรือการหล่อหลอมสังคมให้เกิดความเป็นหนึ่งเดียว โดยตัวมีหมอความของคณะจะคอยทำหน้าที่เป็นผู้คลี่คลายเรื่องราวดังกล่าวตามจินตนาการของการ ประดิษฐ์คำที่อยู่บนพื้นฐานแห่งความดีงาม การร้องความหรือการได้รับชมการแสดงที่สามารถส่ง มอบคุณค่าทางจิตใจแก่คนดูไม่ว่าประการใดก็ตามจะสัมฤทธิ์ผลหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับตัวบุคคลนั้นด้วย แต่แน่นอนแล้วजाัดไต่อดมีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องของจิตวิญญาณความเป็นไทใหญ่อย่างเปี่ยมล้น

6.2 บทบาทหน้าที่การสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม

ความเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมไทใหญ่มีการหยิบยกเอาजाัดไต่อดเป็นสิ่งบ่งบอกถึงความ เป็นตัวตนของเชื้อชาติไทใหญ่อย่างชัดเจนเพื่อนำมาเป็นเครื่องมือในการต่อสู้กระแสครอบงำของ ความเป็นพม่าและเป็นสิ่งช่วยยืนยันหัตถ์ความมีตัวตนในสังคมด้วยการใช้วัฒนธรรมเป็นตัวชี้วัดความ ต่าง ระหว่างสองเชื้อชาติอย่างชัดเจน จากแนวคิดอัตลักษณ์ที่กล่าวไว้ในบทที่ 2 สามารถสรุปได้ว่า อัตลักษณ์เป็นสิ่งที่ทำให้รู้ว่าเราแตกต่างจากพวกเขา อัตลักษณ์ไม่จำเป็นต้องมีเพียงอย่างเดียวแต่อาจ มีการประกอบวัฒนธรรมต่างๆ มาเป็นตัวเราสามารถทำการเปรียบเทียบได้ในส่วนรูปแบบการ

แสดงจำดไตของบทที่ 4 จำดไตนั้นไม่ได้เป็นการแสดงแบบปัจเจกแต่มีรูปแบบการรวบรวมเอา ศิลปวัฒนธรรมทางการแสดงของไทยใหญ่ทำการคัดเลือกแล้วนำมากำหนดให้อยู่ในรายการ แสดงจำดไต ทำการกระทำซ้ำจนเกิดเป็นแบบแผนอย่างหลวมๆ จนกลายเป็นอัตลักษณ์ทาง เฉพาะตัวของความเป็นจำดไต การแสดงแต่ละอย่างในจำดไตนั้นสามารถสะท้อนให้เห็นถึง ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ การใช้ภาษาไทใหญ่เป็นภาษาสื่อสาร การแต่งกายอย่างไทใหญ่ และศิลปะการแสดงอันเป็นบุคลิกเฉพาะตนของวัฒนธรรมไทใหญ่อย่างชัดเจน ถึงแม้ว่ารูปแบบการ แสดงหรือเครื่องแต่งกายอาจมีการหยิบยืมเอาต้นฉบับจากกลุ่มวัฒนธรรมพม่าอย่างมิสามารถ ปฏิเสธถึงการมีวัฒนธรรมบางอย่างร่วมกันได้ เช่น การแสดงรวมเผ่าพันธุ์ต่างๆ ในประเทศพม่า ชุมม้งชา นางชามีที่คล้ายคลึงกับชุดมินดา มินดามีของพม่า ทำร้ายรำที่มีแม่แบบจากพม่าหรือ แม้กระทั่งรูปแบบการแสดงจำดไตที่คล้ายคลึงกับ “จำดปะเว่ย” มหรสพใหญ่ของพม่า จากความจริง ดังกล่าวนักแสดงจำดไตส่วนหนึ่งยอมรับการหยิบยืมเอาวัฒนธรรมอันดีงามของพม่ามาปรับใช้กับ รูปแบบจำดไตของไทยใหญ่เพื่อการพัฒนาที่ดีขึ้น นักแสดงท่านหนึ่งกล่าวว่า “มันก็อันเดียวกันนั่นแหละ เราไปเอาของเขามาแต่เอามาปรับปรุงให้เป็นสไตล์ของเรา” นี่เป็นเสียงหนึ่งของความจริง เรื่องการเลื่อนไหลทางวัฒนธรรมที่ต้องยอมรับถึงแม้ว่าจะพยายามสร้างความแตกต่างไปเป็นอื่น แต่ ก็มีพื้นฐานแนวคิดอันเดียวกันอยู่ แต่อีกฝ่ายหนึ่งที่เป็นแนวชาตินิยมแบบสุดขั้ว ก็จะพยายามอธิบาย ว่าทุกอย่างเป็นของไทยใหญ่หมด ทำรำก็เป็นของดั้งเดิม การแสดงก็ไทใหญ่คิดขึ้นเอง เครื่องแต่งกาย ก็เป็นแบบไทใหญ่ โดยพยายามสร้างกำแพงขวางกั้นวัฒนธรรมพม่าที่กำลังลุดล้ำเข้ามายัง วัฒนธรรมตน ด้วยการให้ความหมายเชิงอัตลักษณ์เป็นกำแพงกีดขวาง แต่แท้ที่จริงแล้วก็ทราบดีว่ามี อะไรหลายอย่างที่หยิบยืมหรือมีระบบแนวคิดเดียวกันแล้วนำมาปรับเป็นอัตลักษณ์เฉพาะของตน เช่น การตัดชายผ้าขึ้นของนางรำจำดไตยุคหนึ่งเพราะให้เหตุผลว่ามีความคล้ายคลึงกับชุดนางรำ แบบพม่า นโยบายดังกล่าวใช้ได้ในยุคที่ทหารไทใหญ่มีอำนาจแต่ยุคต่อมาหลังขุนสาวางอาวูช ชุด นางรำ(นางชามี) ก็กลับมาต่อชายขึ้นร้ายรำสะบัดไปมาดั้งเดิม หรือทำรำที่อ้างว่าเป็นของไทยใหญ่แต่ แท้จริงแล้วทำรำส่วนหนึ่งนั้นมาจากผู้สอนในคณะเคยร์เรียนมาจากสำนักครูจากเมืองมณฑลเฉย ประเทศพม่า นำเอามาตรฐานทำร้ายรำมาพัฒนาทำทำแบบไทใหญ่ให้เกิดความงดงามมากขึ้น เป็น ต้น

การแสดงจำดไตคณะยอดแสงใหม่หากมองรูปลักษณ์โดยรวมแล้วอาจมิใช่การแสดง ที่มีแบบแผนตายตัวนัก การกำหนดแบบแผนอย่างชัดเจนจะปรากฏในช่วงแรกของพิธีเริ่มต้นแห่ง ความสวัสดิมงคลกับทางคณะ จากนั้นก็ทำการเรียงลำดับการแสดงตามแต่เห็นสมควรกับ สถานการณ์ เส้นห์ของรูปแบบการแสดงจำดไตของคณะยอดแสงใหม่ที่นำเสนอเชิงการ สร้างอัตลักษณ์อย่างหนึ่งคือ การคิดค้นการแสดงใหม่อยู่ตลอดเวลาเพื่อทำการเสนอความแปลกใหม่

ผู้ส่ายตาคนคู่อันจะนำมาซึ่งภาพลักษณ์ของคณะที่น่าสนใจ โดยหยิบยกเอาสภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์ที่พอจะนำมาเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์งานแสดงชิ้นใหม่สู่สาธารณชนอันแฝงไปด้วยคุณค่าทางจิตวิญญาณของความเป็นไทใหญ่ จากรูปแบบดังกล่าวซึ่งตรงกับ **แนวคิดการประดิษฐ์ประเพณี (The Invention of Tradition) ของ Eric Hobsbawm & Ranger** ดังรายละเอียดในบทที่ 2 สรุปได้ว่า จ้าดไตเป็นการประยุกต์ใช้ของเก่าในบริบทใหม่หรือใช้บริบทเก่าเพื่อจุดประสงค์ใหม่ การสร้างหรือคิดประเพณีวัฒนธรรมใหม่ต้องทำให้มีความยืดหยุ่นคือ สร้างความตอบสนองความเปลี่ยนแปลงทางสถานะได้ดี ไม่ส่อเสียดไปในทางลบหรือบวกลบจนเกินไป เมื่อรับชมทำให้เกิดความรู้สึกสามารถรับได้กับการแสดงในลักษณะนี้อันอยู่บนพื้นฐานของความเหมาะสม นักแสดงจ้าดไตค่อนข้างมีอิสระทางความคิดการสร้างสรรค์งานใหม่ หากคนใดคนหนึ่งมีแรงบันดาลใจอะไรบางอย่างที่จะสร้างผลงานใหม่ให้แก่คณะย่อมสามารถทำได้ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นต้องได้รับการพิจารณาจากผู้อาวุโสทางคณะเสียก่อน การประดิษฐ์งานใหม่ต้องมีคุณค่าทางวัฒนธรรมเป็นที่ตั้งไม่ว่าเป็นการรักษาขนบธรรมเนียม การปลุกจิตสำนึกรักชาติ หรือการตอกย้ำความเป็นไทใหญ่ เช่น การแสดงเต้นรวงชาติไทใหญ่ประกอบเพลงเหลียงเขวตอเหลียง การแสดงกำโสมเคอไต การแสดงละครเชิงสะท้อนสังคมหรือทางความเป็นชาติไทใหญ่ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงความจำเจของรูปแบบการแสดงเดิมเป็นเหตุผลของการดำรงอยู่รอดภายใต้สังคมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาและช่วยเสริมค่านิยมของการรับชมจ้าดไตที่มีเนื้อหาแน่วแน่ติดตามมากยิ่งขึ้น

จากที่กล่าวมาทั้งหมดแสดงให้เห็นว่าวิธีการสร้างเกราะป้องกันของวัฒนธรรมต่างถิ่นที่กำลังครอบงำกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ด้วยการใช้จ้าดไตเป็นเกราะป้องกันและหยิบยกให้จ้าดไตเป็นการแสดงเชิงอัตลักษณ์เพื่อแสดงถึงจุดยืนการต่อต้านกระแสวัฒนธรรมต่างถิ่น ดีกว่าจะยอมผันตัวเองไปเป็นอื่นโดยใช้วัฒนธรรมเป็นตัวยืดหยุ่น ทั้งนี้การสร้างอัตลักษณ์อาจมิได้กำเนิดด้วยตัวเองอย่างบริสุทธิ์หากแต่หยิบยืมวัฒนธรรมต่างถิ่นมาปรับใช้หรือสร้างขึ้นมาใหม่ ขึ้นอยู่กับบริบททางสังคมนั้นๆ เป็นตัวแปร อันเป็นวิธีการรักษาอัตลักษณ์ไว้ใช้ในการต่อสู้ต่อไป จ้าดไตจึงเป็นวัฒนธรรมที่ทำหน้าที่ของการสร้างอัตลักษณ์ความเป็นไทใหญ่ไว้อย่างภาคภูมิ

6.3 บทบาทหน้าที่ของการสร้างจิตสำนึกความเป็นไทใหญ่

บทบาทจ้าดไตขณะขอดแซงแลงใหม่นอกเหนือจากการให้ความบันเทิงแก่จิตใจและการสร้างอัตลักษณ์เพื่อรักษาวัฒนธรรมของตนเองแล้ว ขั้นตอนของการรักษานั้นจุดสำคัญที่มีอาจมองข้ามได้นั้นก็คือ การปลุกจิตสำนึกให้แก่คนในชาติกันเอง เพราะเป็นกลไกสำคัญที่ทำการขับเคลื่อนวัฒนธรรมดังกล่าวให้มีความต่อเนื่องโดยการกระทำของตัวบุคคลเอง ดังนั้นขั้นตอนการขับเคลื่อนต้องมีการถ่ายทอดหรือการขัดเกลาทางสังคมอย่างสม่ำเสมอจากผู้มีประสบการณ์ เพื่อให้

เกิดความเป็นภาพลักษณ์การถ่ายทอดในลักษณะขนบธรรมเนียมประเพณี หรือ จารีตที่พึงควรปฏิบัติที่สอดคล้องกับ แนวคิดการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม ในบทที่ 2 วิธีสืบทอดจ๊าดไตมีรูปแบบการถ่ายทอดให้แก่บุคคลผู้มีความสนใจในการเป็นส่วนหนึ่งของการรักษาโดยมีวิธีสืบทอดในลักษณะปลูกฝัง หัวใจของการสืบทอดคือการสร้างจิตสำนึกให้แก่ทุกคนที่มีโอกาสได้เข้ามาสัมผัสกับจ๊าดไตไม่ว่าเป็นคนในสมาชิกหรือผู้รับชม ด้วยการให้จ๊าดไตเป็นสื่อช่วยปลูกจิตสำนึกความรักชาติไทใหญ่ในสถานการณ์ความไม่มั่นคงทางการเมืองที่ทุกคนทราบกันดี

คณะจ๊าดไตยอดแซงแลงใหม่มีรูปแบบของกระบวนการช่วยสร้างจิตสำนึกทางสังคมไทใหญ่ด้วยวิธีการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมในรูปแบบต่างๆ สามารถทำการจำแนกได้ 3 ขั้นตอนดังนี้

1. การถ่ายทอดจิตสำนึกโดยสถาบันครอบครัว สมาชิกจ๊าดไตบางคนมีสถานะของการเป็นครอบครัวหลายคน ดังนั้นผู้เป็นสมาชิกจ๊าดไตจะทำหน้าที่เป็นสถาบันบ่มเพาะจิตสำนึกผ่านระบบครอบครัวเป็นอันดับแรกเพื่อทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดให้แก่ลูกหลาน ด้วยการฝึกสอนศาสตร์ทางการแสดงอย่างใดอย่างหนึ่งแล้วผลักดันให้เด็กได้รับโอกาสทางการแสดงเพื่อให้เด็กซึมซับถึงคุณค่าและเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจของการเป็นผู้สืบสานวัฒนธรรมอันพึงควรกระทำ

2. การสร้างจิตสำนึกแก่สมาชิกจ๊าดไต สมาชิกทุกคนย่อมรู้ดีว่าการเป็นจ๊าดไตมิได้เป็นอาชีพที่มีรายได้ให้เกิดความร่ำรวยทางฐานะ แต่กลับได้ความรู้สึกเป็นสุขและภาคภูมิใจที่ได้รับการวัฒนธรรมประเพณีไทใหญ่ที่มีค่ามากกว่าเอาเรื่องเงินมาประเมินค่าเพราะการจะเป็นจ๊าดไตนั้นสำคัญที่ต้องมีจิตใจชื่นชอบในสิ่งนั้นอย่างแท้จริง คณะจ๊าดไตยอดแซงแลงใหม่เป็นหน่วยงานแสดงที่มีวิสัยทัศน์ทางการโอบอุ้มวัฒนธรรมไทใหญ่ให้อยู่คู่กับสังคมอย่างช้านานโดยยืนอยู่บนบรรทัดฐานของการช่วยสร้างจิตสำนึกรักชาติให้แก่บุคคลทั่วไปด้วยการอุทิศตน “เป็นบุคคลสาธารณะ” กล่าวคือ การทำตามเงื่อนไขสำหรับการเป็นสมาชิกที่จะต้องทำความเข้าใจและยอมรับในกติกาการเป็นจ๊าดไตและควรปฏิบัติตาม เพื่อเป็นการสร้างระเบียบทางความประพฤติแก่สมาชิกทุกคนให้อยู่ในครรลองแห่งความดีงามตามจารีต เช่น การแต่งชุดไทใหญ่ตลอดการทำงาน การไม่ยุ่งเกี่ยวกับการประพฤติผิดทางศีลธรรม การให้ความเคารพต่อสถานที่ ความตั้งใจต่อการแสดง เป็นต้น ด้วยกฎดังกล่าวที่สร้างขึ้นเพราะคนในคณะมีฐานะเป็นบุคคลสาธารณะหรือบุคคลตัวอย่างย่อมตกเป็นเป้าสายตาแก่ผู้อื่น ดังนั้นการดำรงพฤติกรรมอันดีจึงเป็นการช่วยสร้างความน่าเชื่อถือของการเป็นบุคคลตัวอย่างแก่สายตาผู้อื่น

ผู้ศึกษาตั้งคำถามกับนักแสดงสาววัยรุ่นกลุ่มหนึ่งเกี่ยวกับแง่มุมของการผันตัวเป็นนางรำในวัยเรียนว่า เคยมีคนเพ่งเล็งหรือไม่เห็นด้วยกับสิ่งที่เราทำอยู่หรือไม่ นักแสดงก็เผยความรู้สึกของผู้อื่นที่มองตนเองเป็นจ๊าดไตออกมาแง่มุมหนึ่งว่า “เคยมีเพื่อนร่วมชั้นถามว่าไปเป็นจ๊าดไตทำไม เป็นแล้วได้อะไรขึ้นมา แทนที่จะตั้งใจเรียนกลับต้องมาขาดเรียนเพราะไปแสดงแต่พวกหนูไม่ใส่ใจ

ในคำต่อดังกล่าว ก็บอกเขาไปว่าเราเป็นคนไทใหญ่ การที่เราจะร้องรำทำเพลงหรือว่าแต่งตัวในชุดไทใหญ่มันไม่ใช่เป็นเรื่องหน้าอายอะไร ได้ทั้งความสุขได้ทั้งเงินมาช่วยเหลือครอบครัวถึงแม้ว่าจะได้เพียงเล็กน้อย ทำแบบนี้ก็ถือว่าช่วยรักษาวัฒนธรรมไทใหญ่ให้ยังอยู่ดีกว่าคนไทใหญ่บางคนที่ไม่ช่วยสืบสานแล้วยังรู้สึกอายที่จะเป็นไทใหญ่ซึ่งเป็นเชื้อชาติของตัวเองแต่สำหรับพวกหนูไม่อายเลยเพราะหนูภูมิใจมากค่ะที่ได้มาเป็นจ้าตไต”(สัมภาษณ์นางรำ คำหลี,หอมเปา,ศศิธา)¹⁰ จากการตอบโต้ของกลุ่มเด็กวัยรุ่นผู้เป็นสมาชิกจ้าตไตทำให้ทราบว่าในกลุ่มคนประเภทหนึ่งที่ไม่ค่อยเห็นดีเห็นงามในการเป็นจ้าตไตเท่าใดนักแต่เชื่อว่านักแสดงกลุ่มนี้ผ่านการคิดไตร่ตรองดีแล้วในการเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของจ้าตไต มีประสบการณ์ในการออกงานมากพอสมควรจึงแสดงออกถึงความภาคภูมิใจในจิตสำนึกความรักชาติ สามารถยืนหยัดจุดยืนของตนเดินทะเลาะข้ามกำแพงแห่งความอายที่จะยังคงช่วยรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาติอันพึงควรกระทำ แม้ว่าจะมีใครมองว่าเป็นจ้าตไตแล้วน่าอับอายและตีตราว่าเป็นพวกเดินกินรำกิน แต่นั่นก็มิได้ทำให้ระบบจ้าตไตเสื่อมถอยขึ้นอยู่กับว่าผู้นั้นจะมีสำนึกของความเป็นไทใหญ่มากน้อยแค่ไหนในสายเลือดของแต่ละบุคคล

3. การถ่ายทอดจิตสำนึกทางชาติพันธุ์ออกสู่สาธารณะเมื่อการปลูกฝังโดยสถาบันครอบครัวและสถาบันทางการแสดงคณะยอดแสงแลงใหม่มีการบ่มเพาะอย่างเข้มข้นแล้ว การถ่ายทอดรูปแบบการแสดงก็มีเรื่องของจิตสำนึกทางชาติพันธุ์ไทใหญ่สอดแทรกลงไปด้วยตลอดการแสดงเช่น การฟ้อนรำ(เหลียงเข็ลอแหลง, โสมเคอไต) การตีแผ่บทละคร(เจ้าจ้าตไตเฮา, ผิดเขี้ยวจั้ง-แต่ฮู้ ฮู้เขี้ยวจั้งคว่นไต้) การเห็ดความเพื่อสร้างขวัญกำลังใจแก่ทหารผู้กอบกู้เอกราชไทใหญ่ หรือ ผู้ขาดกำลังใจในการทำงานในไทย โดยใช้จ้าตไตเป็นสะพานเชื่อมกับจิตใจคนดูให้สัมผัสอย่างลึกซึ้งด้วยการเสพศิลปะการแสดงแล้วเกิดการพิจารณาสิ่งเหล่านั้นในอรรถรสทางการแสดงอย่างครบครัน รวมไปถึงการผลิตสื่อ(แผ่นเสียงแสงไต) ด้วยประเด็นทางสังคมไทใหญ่ที่เกิดขึ้นก็ เช่น ห่มหมวยป้างโหลง และ เป็นเสอต้องมีลาย เป็นไตต้องฮักจ้าตช่วยเป็นกระบอกเสียงแห่งการเดือนสติแก่ผู้ฟังให้มีจิตสำนึกร่วม เสียงนั้นจะเดินทางออกจากไปตามระยะทางของการแพร่กระจายแผ่นเสียงให้ได้รับรู้เรื่องราวและเจตนารมณ์ของผู้ผลิตว่ามีแนวคิดอะไรและต้องการอะไรกับผู้ฟัง อีกอย่างหนึ่งคือ การจัดให้จ้าตไตเป็นหนึ่งในวิชาภูมิปัญญาท้องถิ่นบรรจุเป็นการเรียนการสอนของโรงเรียนบ้านเปียงหลวง อันเป็นอีกกลยุทธ์หนึ่งของการปลูกฝังจิตสำนึกรักวัฒนธรรมแก่นักเรียนเพื่อใช้ในการต่อสู้กับกระแสวัฒนธรรมต่างถิ่นที่กำลังรุกคืบเข้ามาสู่กลุ่มเยาวชนให้ตระหนักถึงความสำคัญของรากเหง้าวัฒนธรรมตนเอง

¹⁰นักแสดงกลุ่มนี้เป็นนักเรียนจากโรงเรียนหลักแต่ง โรงเรียนบ้านเปียงหลวง โรงเรียนเวียงแหงวิทยาคม ถูกทำการสืบทอดจ้าตไตจากระบบครอบครัวและทางคณะยอดแสงแลงใหม่

จากรูปแบบการปลูกจิตสำนึก 3 ขั้นตอนของคณะหอการค้าไทยพบว่า จ้าดไต่มีส่วนช่วยสำคัญของการขัดเกลาทางสังคม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อถ่ายทอดค่านิยมอันดีงามของวัฒนธรรมประเพณีจากรุ่นสู่รุ่น จากรุ่นสู่สาธารณะและการเป็นตัวแทนของสังคมของการหล่อหลอมจิตใจคนสร้างจิตสำนึกร่วมเป็นอันหนึ่งอันเดียวต่อชาติพันธุ์ตนเอง เพื่อเป็นเกราะกำบังแห่งความเข้มแข็งแก่ความรักและความหวงแหนวัฒนธรรมให้เป็นที่ไปตามดังคาดหวัง การผลิตซ้ำทางการแสดงทุกรูปแบบเป็นการต่อยอดในชาติมิให้หลงลืมตัวเองว่าเป็นใคร มาจากไหน มีอารยธรรมอย่างไร ถึงแม้ว่าตนเองอาจไม่ได้อยู่ในดินแดนบ้านเกิดเมืองนอนแล้วแต่ยังมีจ้าดไต่เป็นตัวย้ำเตือนและคอยเป็นกำลังใจให้เสมอมา

6.4 บทบาทหน้าที่ทางประเพณี

ตามการอธิบายข้างต้นว่าจ้าดไต่มักทำหน้าที่ตอบสนองงานพิธีกรรมประเพณีของวัฒนธรรมไทใหญ่อยู่เป็นนิจ เมื่อมีวาระสำคัญเมื่อใดต้องมีจ้าดไต่มาเป็นองค์ประกอบหนึ่งของงานนั้นหมายถึงจ้าดไต่ตกเป็นวัฒนธรรมของชุมชนไม่ว่าชุมชนใดก็ตามที่มีจ้าดไต่เป็นตัวช่วยโอบอุ้มโครงสร้างสังคมให้เกิดความสมบูรณ์มากขึ้นดัง **แนวคิดวัฒนธรรมชุมชน** ในบทที่ 2 กล่าวคือ การที่มนุษย์อยู่ร่วมกันเป็นชุมชนจำเป็นต้องมีการจัดระเบียบความสัมพันธ์ที่ทำให้ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขเพื่อเป็นแนวทางให้สมาชิกชุมชนในปัจจุบันและอนาคตได้ยึดถือปฏิบัติผลิตซ้ำเป็นวัฒนธรรมรับใช้ชุมชนอย่างต่อเนื่อง การดำรงอยู่อย่างสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงภายนอกที่กระทบเข้ามายังชุมชนภายใน วัฒนธรรมนั้นจะก่อตัวขึ้นให้ทุกคนมีอยู่มีกินและมีความสัมพันธ์อันดีในการอยู่ร่วมกันของชุมชน(วันดี สมรัตน์, 2545)

จ้าดไต่เป็นความนิยมนำมาเป็นตัวแต่งแต้มสีสันให้กับชุมชนให้มีความกลมกล่อมมากยิ่งขึ้นและมีการปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของงานประเพณีอย่างเหมาะสม เช่น หากเป็นงานเชิงพุทธศาสนาเนื้อหาของการแสดงก็จะมุ่งเน้นเรื่องศีลธรรมอันดี การอบรมสั่งสอนจิตใจให้อยู่ในบวรพุทธศาสนา แต่ถ้าเป็นงานเชิงวัฒนธรรมการเมืองก็มักนำเนื้อหาทางประวัติศาสตร์ความเป็นชาติหรือการสร้างจิตสำนึกความรักชาติมาปรุงแต่งอย่างมีเนื้อหาสาระ ทั้งนี้ก็ขึ้นกับการตีโจทย์ของทางคณะจ้าดไต่ว่าจะนำเรื่องราวมาเล่นในรูปแบบไหน จ้าดไต่มีส่วนช่วยในเรื่องการสร้างความสัมพันธ์อันดีของชุมชนและรัฐไทยคือ กรณีเมื่อถึงเทศกาลงานสำคัญในชุมชนในบ้านเปียงหลวง ก็ได้รับความร่วมมือจากผู้บริหารท้องถิ่นและกลุ่มทหารกองกำลังผาเมืองชายแดนบ้านหลักแต่งให้ความช่วยเหลือในการจัดสรรสถานที่เวทีจ้าดไต่และให้ความอนุเคราะห์กฎหมายสังคมด้านการควบคุมเวลาการจัดงานรื่นเริง แต่ด้วยลักษณะงานเป็นเชิงวัฒนธรรมจึงผ่อนปรนระยะเวลาการเล่นจ้าดไต่ให้ถึงรุ่งเช้าของอีกวัน นอกจากนี้จ้าดไต่ก็มีส่วนช่วยในการควบคุม

พฤติกรรมของผู้คนที่มาร่วมงานประเพณีให้เกิดวัฒนธรรมการนั่งคูอย่างมีระเบียบเรียบร้อย จนกลายเป็นค่านิยมการรับชมจำกัดไต่อันแสดงถึงความผูกพันระหว่างจำกัดไต่กับชุมชนอย่างแนบแน่น ความนิยมดังกล่าวถูกทำการผลิตซ้ำเรื่อยมาตั้งแต่อดีตจนถึงยุคปัจจุบัน ถูกปลูกฝังเป็นภาพติดตาทุกเพศ ทุกวัย เกี่ยวกับการปรากฏตัวของจำกัดไต่ในทุกเทศกาลอย่างมิสามารถแยกออกจากโครงสร้างทางวัฒนธรรมไทใหญ่ได้

6.5 ความสัมพันธ์ของจำกัดไต่กับสังคมไทย

สมาชิกคณะจำกัดไต่ยอดแขงแลงใหม่ส่วนมากเป็นบุคคลอพยพจากรัฐฉานเข้ามาในประเทศไทยและมีบางส่วนกำเนิดในแผ่นดินไทย ได้รับการพิสูจน์สัญชาติโดยรัฐไทยให้เป็นกลุ่มบุคคลในสถานะบุคคลชุมชนพื้นที่สูงถือบัตรเขียวขอบแดง ดังนั้นต้องอยู่อาศัยในพื้นที่ที่ดูแลเป็นพิเศษภายใต้การดูแลของทหารไทยที่กำหนดให้คือภายในบริเวณหมู่บ้านตะเข็บชายแดนอำเภอเวียงแหง ลักษณะสังคมของชุมชนตะเข็บชายแดนอย่างหมู่บ้านเปียงหลวง ศูนย์อพยพกุงจ่อ บ้านหลักแตง บ้านห้วยไคร้ บ้านจอง บ้านสันติสุข ส่วนมากจำนวนประชากรจะเป็นกลุ่มไทใหญ่ รองลงมาคือคนเมือง คนจีน ปะหล่อง อยู่ร่วมกันในชุมชนนั้นๆ การมีปฏิสัมพันธ์ต่อสังคมภายนอกเขตการควบคุมจึงไม่ค่อยมีมากเท่าไรนัก ซึ่งชาวไทใหญ่หลายคนตัดสินใจออกจากบ้านเพื่อออกมาหางานทำในเมืองเชียงใหม่ กรุงเทพฯ เป็นจำนวนมาก หนึ่งในนั้นก็เป็สมาชิกจำกัดไต่ยอดแขงแลงให้บ้านเปียงหลวงด้วย สาเหตุการออกมาหางานทำคือต้องการหารายได้ช่วยเหลือครอบครัวเป็นหลัก ถึงแม้ว่าจะเข้ามาอาศัยอยู่ในไทยแล้วมีชีวิตที่ดีขึ้นก็ตาม แต่ค่าของเงินที่หาได้จากการทำงานในชุมชนอาจไม่เพียงพอต่อความต้องการ การมีปฏิสัมพันธ์ของคนไทใหญ่และคนไทยจึงมีลักษณะเชิงการทำงานเสียมาก การทำงานในสังคมไทยที่ต้องปรับตัวกับสภาพสังคมที่แตกต่างนับว่าเป็นปัญหาใหญ่เบื้องต้นของคนไทใหญ่ เช่น การใช้ภาษาไทยกลางเป็นภาษาสื่อสารอาจมีความลำบากในระยะแรก ชาวไทใหญ่บางคนจึงตกเป็นเป้าสายตาของสังคมไทยว่า “นี่ไม่ใช่คนไทย เป็นพวกแรงงานต่างด้าว เป็นพวกพม่า” โดยคนที่ตีตราสิ่งเหล่านั้นอาจไม่ทราบข้อเท็จจริงว่าพวกเขามีทัศนคติแง่ลบกับพม่าแค่ไหน คนไทใหญ่ได้แต่ตอบโต้อย่างสั้นๆว่า “ตนเองไม่ใช่พม่า ตนเองเกลียดพม่าและตนเองเป็นคนไทใหญ่” อย่างไรก็ตามการเข้ามาหางานทำในเมืองใหญ่ของคนไทใหญ่รวมไปถึงสมาชิกจำกัดไต่ยอดแขงแลงใหม่นั้นนิยมประกอบอาชีพเป็นลูกจ้างแบบรายเดือนและขายแรงงานแบบรายวัน ถ้าหากช่วงไหนใกล้ถึงงานประเพณีสำคัญทางเชื้อชาติ นักแสดงจำกัดไต่จะรู้สึกตื่นเต้นเป็นพิเศษเพื่อตั้งตารอคอยวันที่ใกล้มาถึง เพื่อเตรียมตัวขออนุญาตลางานจากนายจ้างกลับมาร่วมงานประเพณีดังกล่าวเช่น งานเจือจำกัดจั้งไต งานปอยสา่งลอง งานปอยครุหมอ

งายปอยฉลองสิ่งปลูกสร้างในวัด เป็นต้น หากเจอนายจ้างที่ใจดีอาจมีสิทธิกลับมาช่วงงานทางคณะ
ได้หลายวันแต่ถ้านายจ้างไม่ค่อยมีวิสัยทัศน์เท่าไรก็อาจกลับได้เพียงไม่กี่วัน

ประสบการณ์จากการทำงานและเรื่องราวที่พบเจอในสังคมไทยนั้นถูกเก็บไว้ในความ
ทรงจำของนักแสดงทุกคนที่ประสบมา เมื่อนักแสดงได้กลับมาพบกันจะแลกเปลี่ยนพูดคุยเรื่องราว
การทำงานซึ่งกันและกัน เรื่องราวของบางคนหากมีเนื้อหาที่น่าสนใจก็อาจถูกนำมาถ่ายทอดด้วยการ
แสดงจำกัดเกี่ยวกับความสัมพันธ์หรือความอัดอั้นตันใจดังกล่าวไว้อย่างน่าสนใจ ซึ่งผู้ศึกษาขอ
จำแนกความสัมพันธ์ไว้ดังนี้

6.5.1 บทบาทการใช้จำกัดช่วยควบคุมพฤติกรรมคนไทใหญ่ในสังคมไทย

การเป็นกลุ่มแรงงานต่างด้าวที่ด้วยลักษณะทางพฤติกรรมมักถูกมองว่าเป็นกลุ่มคนล่า
หลัง ไม่ค่อยมีความคล่องตัวด้านภาษาและศักยภาพมากในการทำงานเท่าไร มักถูกตีกรอบให้เป็น
กลุ่มแรงงานเสียส่วนมาก แต่สิ่งเหล่านี้ก็ต้องทำความเข้าใจเสียบ้างว่า คนไทใหญ่อาจไม่มีระบบ
การศึกษาที่ดีเมื่อเทียบกับระบบการศึกษาของไทย เนื่องด้วยปัจจัยทางการเมือง การศึกษาใน
ระดับสูงของคนไทใหญ่ต้องเข้าสู่ระบบการเรียนแบบพม่าซึ่งคนไทใหญ่พยายามหลีกเลี่ยงการเรียน
การสอนแบบพม่า คำคุณครูแคลงดังกล่าวนั้นสร้างความรู้สึกน้อยใจแก่ชาวไทใหญ่พอสมควรที่
ต้องก้มหน้ายอมรับความจริง เรื่องราวดังกล่าวเกิดขึ้นจริงกับกลุ่มนักแสดงจำกัดแต่เขากลับมองว่า
ปัญหาเหล่านี้เป็นจุดอ่อนที่ชาวไทใหญ่หลายคนที่ไม่มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการดำรงชีวิตใน
สังคมอย่างไรให้อยู่รอดและควรประพฤติตนให้เหมาะสมในทิศทางใด จึงถ่ายทอดแนะนำแนวทาง
จากปัญหาที่ประสบโดยใช้การเอ็ดความถึงความสามัคคีในชาติกันเองหากใครมีเรื่องเดือดร้อน
อะไร จงโอบอุ้มช่วยเหลือซึ่งกันและกันโดยมิทำให้สังคมไทยต้องเดือนร้อน การไม่ก่อเรื่องทะเลาะ
วิวาทในสังคมไทยเพราะอาจถูกมองในภาพลักษณ์กับคนไทใหญ่ว่าเป็นพวกบ้านป่าเมืองเถื่อน การไม่
ก่อคดีอาชญากรรมหรือเกี่ยวข้องกับยาเสพติดอันจะนำมาซึ่งความเดือดร้อนแก่ภาพพจน์คนไทใหญ่
เป็นการนำประสบการณ์มาบอกเล่าผ่านจำกัดเพื่อช่วยตอกย้ำให้คนไทใหญ่จงดำรงตนในแผ่นดิน
ต่างบ้านต่างเมืองอย่างระมัดระวัง ชาวจำกัดโดยอดแสวงแสงใหม่เชื่อว่าอย่างน้อยการใช้
ศิลปะการแสดงจะเป็นตัวช่วยย้ำเตือนจิตใจคนไทใหญ่ที่ได้รับฟัง ได้หยุดครุ่นคิดในเนื้อหาที่
ถ่ายทอดออกไป เพื่อให้คนไทใหญ่ดำเนินชีวิตในประเทศไทยอย่างดีงามอย่างผาสุก

6.5.2 บทบาทการเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์ไทย

ในสมัยอดีตชาวไทใหญ่มีการนับถือมหาบุรุษในชาติตนเองนั่นคือ เจ้าเสื่อข่านฟ้า
รองลงมาก็เป็นกลุ่มเจ้าฟ้าในแต่ละรัฐที่ตนอาศัยอยู่ เจ้าฟ้าเป็นสิ่งที่พึงพาบารมีสร้างความร่มเย็นแก่
บ้านเมืองเปรียบดังเป็นเสาหลักของจิตใจชาวเมืองเป็นอย่างมาก ตั้งแต่ยุคสัญญาปางโหลงเป็นต้นมา
เกิดการปฏิวัติทางการเมืองการปกครองโดยรัฐบาลทหารพม่า มีการโค่นล้มระบบเจ้าฟ้าในรัฐนานอย่าง

รุนแรงทำให้ชาวไทใหญ่ต้องสูญเสียบุคคลสำคัญไป เช่น เมืองสีป้อ เมืองแสนหวี เมืองหนองห้วย ด้วยการจับกุมเจ้าฟ้าไปข่มขังหรือการลักลอบสังหารเจ้าฟ้าและทูลทำลาหยอคำหลวงศูนย์กลางอำนาจทางการเมือง การสูญเสียระบบเจ้าฟ้าเป็นกลยุทธการทำลายขวัญกำลังใจของชาวไทใหญ่อย่างหนึ่งของทหารพม่า การทำลายร้างนั้นเป็นการนำมาซึ่งความสูญเสียจิตวิญญาณของความเป็นไทใหญ่อย่างมากเลยทีเดียว จากเหตุการณ์ดังกล่าวประชากรชาวไทใหญ่ส่วนหนึ่งต้องหนีอพยพเข้ามาในประเทศไทยเพื่อความอยู่รอด ถึงตัวจะไม่ได้อยู่ในแผ่นดินเกิดแต่ก็ยังสำนึกและระลึกถึงเจ้าฟ้าผู้เป็นที่รักอย่างมีมิวันลืม บางครอบครัวในขณะจำใจได้ยังเก็บภาพของเจ้าฟ้าและเรื่องราวในความทรงจำเกี่ยวกับเจ้าฟ้าตนได้เป็นอย่างดี แต่เมื่อตนเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยที่มีสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นประมุขของประเทศซึ่งสมาชิกชาติโดยอดแสวงแสงใหม่ก็ให้ความเคารพนับถือเช่นกัน แสดงออกผ่านชาติไตด้วยการนำธงชาติไทยและธงเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชและสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถประดับไว้ที่ส่วนบนยอดเสาของเวทีชาติไตและช่วงการแสดงเฮ็ดความก็จะมีการเอื้อนเอ่ยถึง พระมหากษัตริย์คุณของพระองค์ทั้งสองและพระบรมวงศานุวงศ์ที่ทรงพระเมตตาให้ชาวไทใหญ่ได้พึ่งพาบารมีในการให้ที่ทำกิน ที่อยู่อาศัย ด้วยการพุดสรรเสริญนานับประการหรือสรรเสริญในบทความ (บทความออกกำสะบทที่ 4) อันเป็นการแสดงออกถึงการยอมรับและเคารพในสถาบันพระมหากษัตริย์เฉกเช่นเดียวกับระบบไทย นอกจากนี้สมาชิกชาติไตมักเข้าร่วมการสรรเสริญในพระราชพิธีวันสำคัญทางราชวงศ์ เช่น งานวันพ่อ งานวันแม่ กับหน่วยงานต่างๆ ของไทยด้วยการนำนักแสดงและการแสดงเข้าร่วมในพิธีนั้นด้วย

6.5.3 บทบาทการสะท้อนความจริงของชีวิตคนไทใหญ่แก่สังคมไทย

การรับรู้เบื้องหลังชีวิตคนไทใหญ่ของคนไทยอาจไม่เป็นที่เข้าใจมากเท่าไรนัก อาจมีการรับรู้ด้วยสื่อ หรือ สิ่งตีพิมพ์ต่างๆ ว่าคนไทใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในรัฐฉานประเทศพม่า เป็นกลุ่มที่ถูกข่มขู่กับทหารพม่าด้วยอาวุธสงครามอยู่บ่อยครั้งและเคยรับรู้ว่าเป็นกลุ่มค้ายาเสพติดรายใหญ่ของภูมิภาคเอเชียในยุคนของขุนสาเป็นผู้ปกครอง แต่อีกมุมหนึ่งของชีวิตชาวไทใหญ่ที่หลายคนอาจไม่รู้ถึงความน่าสนใจในโชคชะตาของคนไทใหญ่ในรัฐฉานว่าเป็นอย่างไรบ้าง สิ่งเหล่านี้สามารถเรียนรู้ทางหนึ่งได้จากการแสดงชาติไต ผู้ทำการศึกษาสังเกตการณ์แสดงชาติไตในครั้งแรกแล้วเกิดความรู้สึกตื่นเต้น สนุกสนานกับการร่ายรำของนางรำที่โบกสะบัดท่ารำไปมาอย่างน่าหลงใหล แต่พอช่วงฟังสิดอขอยและเฮ็ดความกลับเกิดความรู้สึกต่างกับอารมณ์สนุกสนานจากการร่ายรำคือ ให้ความรู้สึกเศร้าและเหมือนมีนัยแอบแฝงในทำนองและเนื้อเพลง เมื่อทำการเก็บข้อมูลบ่อยครั้งทำให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับการได้ความคิดเห็นของนักดนตรีว่า “เสียงดอขอยมันจะสิดในทำนองอารมณ์เศร้า ก็เหมือนชีวิตเรากคนไทใหญ่ถึงจะมีความสุขสนุกสนานของงานรื่นเริงแต่ที่แท้ก็

ยังซ่อนความรู้สึกเศร้าของชีวิตอยู่มีน้อย” แต่นั่นก็เป็นเพียงการอนุมานให้ความหมายอีกแง่มุมหนึ่งเพียงเท่านั้น หากสังเกตรูปแบบการแสดง โดยเฉพาะการละครที่มักนิยมผูกเรื่องพระเอก หรือนางเอก แต่งขึ้นจากชีวิตจริงของคนไทใหญ่ พอจะจับแนวคิดของการละครว่ามักถ่ายทอดอารมณ์ของครอบครัวที่มีฐานะยากจน มีชีวิตลำบากประกอบอาชีพเกษตรกรรมและขายแรงงาน ต้องออกมาหางานทำในเมืองไทยแต่พอเข้ามาทำแล้วก็ถูกหลอกขายแรงงานบ้าง ถูกกดขี่ค่าแรงบ้าง และกลับมาอีกฟากฝั่งของครอบครัวในรัฐฉานที่เผ่ารอคอยลูกกลับมาจากเมืองไทยอย่างใจจดใจจ่อไม่เพียงเท่านั้นความรู้สึกความทุกข์ใจของปัญหาชาวไทใหญ่ที่ทางคณะจัดไต่อดแซงแลงใหม่รับรู้ก็จะถูกถ่ายทอดเรื่องราวผ่านการร้องกวมต่างๆ ออกไม้ค้ในทำนองเพลงอันบาดลึก เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นความจริงของชีวิตคนไทใหญ่สะท้อนให้คนไทใหญ่กันเองได้รับรู้เพื่อจะได้ให้เกิดความอุ่นใจว่ามีเพื่อนร่วมชะตากรรมเช่นกันและส่งเสริมกำลังใจในหมู่กันเอง ไม่เพียงเท่านั้นชาวจัดไต่อดหวังใจเป็นอย่างยิ่งว่า คนไทยที่ไม่เข้าใจว่าพวกเราคือใคร มีชีวิตความเป็นอยู่อย่างไร ทำไมต้องเข้ามาหางานทำ จะพอเข้าใจในสิ่งที่พวกเราทำการถ่ายทอดเพื่อเป็นกระบอกเสียงตัวแทนของจิตใจคนไทใหญ่จะวอนขอความเห็นใจกับมรสุมชีวิตที่พวกเขาได้ประสบหรือกำลังเป็นทุกข์อยู่ทุกวันนี้ ให้คนไทยเกิดทัศนคติในทางบวกแก่พวกเขาและทำความเข้าใจพวกเขาเสียใหม่

6.5.4 บทบาทความสัมพันธ์ระหว่างจัดไต่อดกับเจ้าหน้าที่รัฐไทย

ความนิยมและชื่อเสียงของจัดไต่อดคณะยอดแซงแลงใหม่บ้านเปียงหลวงเป็นที่แพร่หลายในสังคมไทใหญ่เขตภาคเหนือตอนบนของไทย บ่อยครั้งที่คณะยอดแซงแลงใหม่มีความสัมพันธ์อย่างหลวมๆ กับหน่วยงานราชการและเจ้าหน้าที่ทหารไทยในการขออนุญาตออกนอกพื้นที่ไปทำการแสดง การออกงานของคณะแต่ละครั้งต้องมีการออกหนังสือรับเชิญจากพื้นที่ที่จะไปทำการแสดงโดยหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนไทยเป็นผู้ออกหนังสือเชิญ ทั้งนี้เพราะนักแสดงจัดไต่อดอย่างที่ได้กล่าวว่าเป็นบุคคลพลัดถิ่นถือบัตรชุมชนพื้นที่สูง (บัตรเขียวขอบแดง) และบัตรผู้หลบหนีเข้าเมือง (บัตรสีชมพู) การจะเกิดทางออกนอกพื้นที่อำเภอเวียงแหงนั้นต้องมีการทำเรื่องเอกสารเดินทางออกนอกพื้นที่โดยทำการแจ้งกับทางที่ว่าการอำเภอเวียงแหง ทางคณะจึงทำการส่งรายชื่อนักแสดงทั้งหมดพร้อมหมายเลขทะเบียนรถในการใช้เป็นพาหนะเดินทางส่งเรื่องไปยังอำเภอเพื่อได้เอกสารยืนยันจากราชการแล้วยื่นหลักฐานให้กับจุดตรวจด่านทหารกองกำลังผาเมืองเพื่อทำการตรวจสอบ ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ทางอำเภอกับกลุ่มจัดไต่อดอาจไม่ค่อยมีความยุ่งยากมากนัก เพราะเนื่องด้วยเป็นบุคคลสาธารณะจึงมีความรู้จักคุ้นเคยเบื้องต้นและทำอำเภอมีความเข้าใจถึงกายภาพทางวัฒนธรรมไทใหญ่เป็นอย่างดีขึ้นตอนดำเนินเรื่องจึงไม่ซับซ้อนมากนัก แต่สำหรับเจ้าหน้าที่ทหารค่อนข้างมีปัญหาในระยะแรกเนื่องจากการออกนอกพื้นที่ที่จะต้องทำเอกสารแบบ

รายบุคคลเท่านั้น แต่ทางคณะออกแบบใหม่ทำแบบรวมรายชื่อเป็นเอกสารเดี่ยวเพราะมีจำนวนนักแสดงมากในการเดินทางประมาณ 30 – 40 คน ต่อครั้ง การไล่รวบรวมเอกสารของฝ่ายนักแสดงทุกคนจึงกระทำด้วยความยุ่งยาก ซึ่งความเป็นจริงมีสามารถทำเช่นนั้นได้ ทางคณะออกแบบใหม่จึงมีการเจรจาต่อรองอธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการเดินทางพร้อมให้การร่วมมือในการตรวจสอบสัมภาระการเดินทางโดยเจ้าหน้าที่ทหาร งานศิลปกรรมและเครื่องใช้ในการแสดงล้วนเป็นสิ่งการันตีถึงเจตนาธรรมของการเดินทางเพื่อร่วมแสดง เจ้าหน้าที่ทหารจึงผ่อนปรนเงื่อนไขดังกล่าวโดยง่ายและในครั้งต่อมาเจ้าหน้าที่เมื่อทราบว่าทางคณะต้องเดินทางไปแสดงยังพื้นที่อื่นก็เพียงแต่ทำการตรวจสอบรายชื่อนักแสดงและตัวบุคคลตามเอกสาร ความเข้มงวดต่อคณะจำกัดจึงเบาบางลง โดยเฉพาะกรณีที่คณะจะต้องเดินทางไปแสดงยังคอยไตแลงรัฐฉาน เนื่องในวันชาติไทใหญ่ ทางเจ้าหน้าที่ทหารก็จะมีคามยืดหยุ่นกับกรณีขออนอกพื้นที่ง่ายขึ้นเนื่องจากต้องรักษาความสัมพันธ์อันดีทางการเมืองระหว่างทหารไทยและทหารไทใหญ่

ดังนั้นจำกัดไตจึงเป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์อันดีอย่างหนึ่งระหว่างคนไทยใหญ่และหน่วยงานราชการไทยในการเป็นตัวอธิบายเจตนาธรรมของการไปปฏิบัติหน้าที่ภารกิจทางวัฒนธรรมที่รัฐไทยต้องเข้าใจถึงลักษณะกายภาพทางวัฒนธรรมอันเป็นประเพณีนิยมยึดถือปฏิบัติต่อกันมาและช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ไมตรีระหว่างคนไทยใหญ่และเจ้าหน้าที่ไทยที่ดีขึ้นในการให้ความช่วยเหลือประการอื่นต่อไป โดยมีจำกัดไตเป็นกุญแจสำคัญของการไขประตูแห่งทัศนคติความหวาดกลัวต่อเจ้าหน้าที่รัฐไทยในทางความรู้สึกที่ดีขึ้นต่อกัน โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานการเคารพกติกาทั้งสองฝ่ายอย่างดีงามตามความเหมาะสม

6.6 ปัจจัยการเปลี่ยนแปลงของจำกัดไตภายใต้สังคมไทย

แม้ว่าจำกัดไตออกแบบใหม่แห่งบ้านเปียงหลวงจะยังคงรักษาความเป็นอัตลักษณ์ทางจำกัดไตที่อิงแบบแผนดั้งเดิมไว้ดีที่สุดในอดีต แต่ต้องพบกับกระแสความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอันก้าวล้ำและระบบโครงสร้างสังคมแบบไทย เป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงต่อระบบจำกัดไตอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งด้านสังคมและวัฒนธรรม ระบบเศรษฐกิจ ความเปลี่ยนแปลงทางการเมือง สามารถทำการสรุปได้ดังนี้

6.6.1 ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม

จากการลงพื้นที่หมู่บ้านของนักแสดงจำกัดไตออกแบบใหม่บริเวณหมู่บ้านเปียงหลวงพบว่าชาวบ้านยังคงมีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่ายแต่ยังคงกลิ่นอายของสภาพแวดล้อมของไทใหญ่อยู่ชัดเจน แต่ก็มีมีการรับเอาโครงสร้างพื้นฐานแบบสังคมไทยเข้าไปด้วย เช่น ร้านอินเทอร์เน็ต ร้านขายเสื้อผ้าแฟชั่น ร้านขายเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ ร้านอาหารอย่างดี ร้านเสริมสวย บ้านพักรีสอร์ท

ระบบการขนส่ง ล้วนแล้วแต่เป็นการลงทุนจากบุคคลภายนอกหรือคนไทยผู้เป็นเจ้าของกิจการ กระแสบริโภคนิยมอย่างไทยคาโอมเข้าไปชาวไทยอยู่อย่างต่อเนื่องจนชาวไทยใหญ่รู้จักการปรับตัวให้เข้ากับสังคมไทยได้ดี หากมองผิวเผินสังคมนี้ก็มีลักษณะคล้ายคลึงกับชนบทอื่นของไทย ความแตกต่างคงจะชี้วัดกันตรงที่อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ชาวไทใหญ่เริ่มมีการปรับตัวให้กลมกลืนกับสังคมไทยมากขึ้นด้วยการเปลี่ยนแปลงตนเองเริ่มจากเสพรสนิยมแบบไทย ด้วยการเลียนแบบแต่งกายอย่างสมัยใหม่หรือแบบชุดไทยสากลเพราะอาจมองว่าเป็นสิ่งคู่กันสมัยเทียบเท่ากับความนิยมไทย สังเกตได้จากงานปอยหลวงต่างๆ คือผู้หญิงจะสวมใส่ผ้าถุงลายไทยทอสำเร็จรูปแทนผ้าถุงแบบไทใหญ่ในแนวโน้มที่มากขึ้น รวมไปถึงการฝึกพูดภาษาไทยกลางในการสื่อสารกับสังคมภายนอก ทั้งนี้เพราะในแต่ละหลังคาเรือนของชาวไทใหญ่มีโทรทัศน์ให้รับชม สามารถรับชมรายการโทรทัศน์ได้ทุกช่องเฉกเช่นเดียวกับไทย ดังนั้นค่านิยมทางวัฒนธรรมสังคมอย่างไทยย่อมเป็นแม่แบบผ่านสื่อโทรทัศน์ให้แก่ผู้รับชม หลายคนฝึกทักษะการพูดภาษาไทยและได้แรงบันดาลใจในการเปลี่ยนแปลงตนเองด้านรสนิยมการแต่งกาย พฤติกรรมการบริโภคสินค้าก็ได้มาจากกระแสสื่อของไทยเช่นกัน

สำหรับกลุ่มวัยรุ่นไทใหญ่มีความชื่นชอบกระแสแฟชั่นแบบไทยเป็นอย่างมาก เช่น การแต่งกายผัดผัดจากม่านประเพณี การเริ่มหัดใส่รองเท้าส้นสูง สะพายกระเป๋าแฟชั่น ไว้ทรงผมทันสมัย ก็เป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้ความเคร่งครัดและความงามของการแต่งกายเยี่ยงไทใหญ่ลดลง รวมไปถึงค่านิยมฟังเพลงสตริงไทยก็ไม่แพ้กัน วัยรุ่นไทใหญ่ชื่นชอบร้องเพลงสตริงไทยเป็นชีวิตจิตใจพอๆ กับบทเพลงแนวป๊านใหม่ ด้วยสาเหตุนี้ทำให้ความสนใจในการรับฟังบทเพลงป๊านเก่า นั้นมีแนวโน้มที่ลดลงอย่างน่าเป็นห่วง ค่านิยมคงจะตกค้างอยู่กับวัยผู้ใหญ่เท่านั้น สาเหตุหนึ่งมาจากการได้รับระบบการศึกษาแบบไทยก็เป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้เด็กหันมาสนใจภาษาเขียนมากขึ้นเพื่อนำไปพัฒนาศักยภาพทางทักษะภาษาไทยต่อไป ความสำคัญของการเรียนภาษาเขียนไทใหญ่ก็ลดลงตามลำดับ ถึงแม้ว่าบ้านเปียงหลวงจะมีการเรียนการสอนภาษาไทยที่วัดฟ้าเวียงอินทร์ หรือที่บ้านจายมูหริ่งตะ (นักแสดงและหมอกความจำคดี) ก็ตามแต่ก็มีผู้ให้ความสนใจไม่มากเท่าที่ควรกลับเป็นเฉพาะกลุ่มวัยเด็กเท่านั้น สาเหตุดังกล่าวอาจมองว่าการได้ภาษาพูดน่าจะมีความเพียงพอสำหรับการสื่อสารภายในสังคมไทใหญ่เท่านั้นแต่ความสำคัญของการใช้ภาษาไทยทั้งการพูดและการเขียนน่าจะมีความสำคัญกว่าเพราะต้องใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมภายนอกที่ต้องฝากอนาคตไว้ในการออกมำงานทำในเมือง ปัญหาดังกล่าวก่อให้เกิดความสามารถทางการอ่านภาษาไทยใหญ่ของกลุ่มวัยรุ่นลดลงและมีการใช้ภาษาไทยนำมาปะปนกับภาษาไทยมากขึ้น ด้วยสภาพแวดล้อมที่ห่อหุ้มด้วยสังคมไทยจึงมีความจำเป็นในการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อความอยู่รอด

จากกระแสสังคมไทยดังกล่าวทำให้ความเข้มข้นของการสืบทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมด้านวิถีชีวิต การแต่งกายและวัฒนธรรมทางภาษามีความพรมั่ว สังกัดได้จากการที่ผู้ศึกษาสอบถามสตรีไทใหญ่ว่านี่เรียกชุดอะไร เขาก็บอกว่าเป็นชุดไต แต่แท้ที่จริงเป็นชุดแบบไทย และที่เป็นห่วงอีกอย่างหนึ่งคือ เวลาในกลุ่มวัยรุ่นรับชมการแสดงจ๊าดไต เมื่อเราถามถึงประโยคที่กำลังความหมายควมว่าอย่างไร วัยรุ่นแทบทุกคนตอบเป็นเสียงเดียวกันว่า “ฟังไม่เข้าใจเหมือนกัน เพราะเป็นคำสมัยเก่า แต่ถ้าเป็นคำพูดโต้ตอบกันไปมาก็พอฟังออกอยู่” กรณีนี้ก็เกิดขึ้นกับกลุ่มนักแสดงเยาวชนจ๊าดไตยอดแสงใหม่ด้วยเช่นกัน นับว่าเป็นปรากฏการณ์ที่สร้างความประหลาดใจแก่ผู้ศึกษาเป็นอย่างมากว่าเกิดอะไรขึ้น ทำไมจึงฟังภาษาตนเองไม่ออกแม้กระทั่งผู้สืบทอดการแสดงเอง แต่เมื่อนำเหตุผลปัจจัยของการเปลี่ยนแปลงก็ทำให้เข้าใจในสาเหตุมากขึ้นพร้อมทั้งปัญหาการขาดช่วงการเรียนรู้ภาษาไทใหญ่และการสืบทอดภาษาอย่างจริงจัง ที่ทางสังคมไทใหญ่และคณะยอดแสงแสงใหม่ควรจะกลับมาครุ่นคิดพิจารณาถึงปัญหานี้ว่าจะมีวิธีแก้ไขอย่างไรที่จะทำให้กลุ่มวัยรุ่นมีความสนใจในการสืบทอดภาษาเพื่อเป็นพื้นฐานสำคัญของการเข้าใจในเนื้อหาจ๊าดไตมากยิ่งขึ้น พร้อมทั้งระบบสังคมไทยควรส่งเสริมการตั้งมาตรฐานการศึกษาเชิงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมสำหรับคนไทใหญ่เพื่อยึดถือปฏิบัติหรือไม่ ก่อนจะถูกกระแสต่างถิ่นเป็นตัวแปรสำคัญให้ความงามเหล่านี้เลือนรางไปจนไม่เหลือเค้าโครงเดิมของรากเหง้าตนเอง

6.6.2 ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง

ปัญหาการเมืองระหว่างทหารพม่าและคนไทใหญ่เป็นแรงบันดาลใจสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้จ๊าดไตยอดแสงแสงใหม่มีพลังขับเคลื่อนในการผลิตอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและดอกร้าจิตสำนึกความรักชาติแก่ชาวไทใหญ่ที่เข้ามาอาศัยอยู่ในเมืองไทยมาโดยตลอด ถึงแม้ว่ากลุ่มคนเหล่านี้จะถือสัญชาติเมืองหรืออพยพเข้ามาหางานทำแล้วเกิดความปลอดภัยในชีวิตมากขึ้นก็ตาม การแสดงพุดจาปลูกระดุมหรือเสียดสีการกระทำของกลุ่มทหารพม่ามีสามารได้ในพื้นที่ในเมืองเพราะอาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลพม่าและรัฐบาลไทยรวมไปถึงความปลอดภัยในชีวิตของกลุ่มนักแสดงด้วย การปลูกระดุมอย่างเข้มข้นนั้นสามารถกระทำได้อย่างอิสระในพื้นที่ทหารไทใหญ่ปกครองอย่าง คอยไตแลง เท่านั้น ทุกวันนี้จ๊าดไตยอดแสงแสงใหม่ก็ยังดำเนินภารกิจการใช้จ๊าดไตเป็นเครื่องมือต่อสู้กับวัฒนธรรมพม่าอยู่ แต่ต้องดำเนินด้วยรูปแบบอย่างระมัดระวังเนื่องด้วยความไม่แน่นอนทางการเมืองอาจเกิดผลกระทบกับญาติมิตรทางฝั่งรัฐฉานได้ สถานะของจ๊าดไตจึงเป็นเหมือนกลุ่มขายเพลงใต้ดินที่รอกอยวันได้ขายงานตัวเองบนดินอย่างอิสระ

หากมองมาทางด้านการเลือกตั้งใหม่ของรัฐบาลพม่ามีแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นแบบระบบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ความเข้มข้นของรูปแบบการแสดงจ๊าดไตเชิงการต่อสู้ทางวัฒนธรรมอาจเจือจางลง ประวัติศาสตร์ทางการแสดงเชิงการต่อสู้ทางการวัฒนธรรม

เมืองอาจเหลือแค่เป็นความทรงจำที่เคยทำมา เนื้อหาสาระคงมุ่งเน้น ไปในเชิงการเฉลิมฉลองกับ อิศรภาพของชาวไทยใหญ่ที่ได้มา เนื้อหาการต่อสู้อาจไม่ผลิตซ้ำอย่างต่อเนื่องเช่นเคยเพื่อไม่สร้างความแตกแยกเพิ่มเติมหากการเปลี่ยนแปลงนั้นเกิดขึ้นจริง ส่วนนักแสดงจำกัดใตบบางคนตั้งใจว่าหาก พม่าเปลี่ยนเป็นระบบประชาธิปไตย ไม่ทำร้ายประชาชนและให้สิทธิเสรีภาพอย่างทัดเทียมโดยไม่ แบ่งแยกเชื้อชาติ ระบบการปกครองในรัฐที่ดีขึ้น จะขอกลับไปยังบ้านเกิดเมืองนอนอีก นั่นก็ หมายถึงการต้องสูญเสียบุคลากรสำคัญของคณะไปอย่างน่าเสียดาย แต่ก็มีอีกกลุ่มหนึ่งตั้งใจแล้วว่า ถึงอย่างไรก็ไม่กลับไปรัฐฉานอีกเพราะตนเองมีความผูกพันกับสังคมใหม่ มีชีวิตที่ดีขึ้นและมองว่า ถึงจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไรก็ตามรัฐบาลทหารพม่าคงไม่ยอมเสียดุลอำนาจการปกครองเป็นแน่ ด้วยบาดแผลทางใจที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำของทหารพม่ามีอาจลบเลือนได้ ใน ขณะเดียวกันรัฐบาลพม่าเดิมก็ไม่เคยมีนโยบายส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทใหญ่มากนักเพราะ จำกัดไต่เป็นการแสดงเชิงวัฒนธรรมการเมืองที่เป็นตัวต่อต้านวัฒนธรรมพม่าได้ดี กลุ่มสนับสนุน จำกัดไต่ยอดแซงแลงใหม่ก็มีเพียงกลุ่มชาวไทยใหญ่และคนไทยบางกลุ่มเพียงเท่านั้น

การรักษาจำกัดไต่เป็นการโอบอุ้ม โดยคนไทยใหญ่และคนไทยบางกลุ่มเท่านั้นที่เล็งเห็น คุณค่าทางวัฒนธรรมอันพึงควรแก่การรักษาเพื่อใช้ต่อต้านวัฒนธรรมพม่าต่อไป หากเกิดการ เปลี่ยนแปลงทางการปกครองครั้งใหญ่ในประเทศพม่า เส้นผ่าของจำกัดไต่คือการรักษาความเป็น ตัวตนและบทบาทของนักสู้คงลดลงอย่างแน่นอน ถึงแม้ว่าการเมืองจะเปลี่ยนแปลงในทิศทางใด คณะจำกัดไต่ยอดแซงแลงใหม่บ้านเปียงหลวงยังคงสืบทอดเจตนารมณ์ของบรรพบุรุษที่สั่งสมไว้ ตราบเท่าที่จะรักษาได้

6.6. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

จากความเปลี่ยนแปลงทางสังคมด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวไทยใหญ่บ้านเปียงหลวง ต้องมีการหมุนเวียนระบบเศรษฐกิจด้วยเงินตราเป็นที่ตั้ง เนื่องจากโครงสร้างทางสังคมที่สืบคลาน เข้ามาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ระบบนายทุนจึงตกอยู่กับคนไทยหรือผู้มีฐานะดีเท่านั้น การประกอบ อาชีพของชาวไทยใหญ่เน้นอาชีพการค้าขาย การทำงานเกษตรกรรมและการขายแรงงาน เพื่อนำ รายได้มาจับจ่ายใช้สอยเครื่องใช้ในการอุปโภค บริโภค สินค้าหลักของบ้านเปียงหลวงล้วนแล้วแต่ เป็นสินค้าไทยทั้งสิ้นที่มีราคาสูงกว่ามาตรฐานราคาท้องตลาดเพราะต้องเพิ่มราคาตามระยะทางการ ขนส่ง หากเป็นสินค้าประเภทพืชผักสวนครัว เครื่องเทศ งานหัตถกรรม ก็จะเป็นผลผลิตจากท้องถิ่น แต่ด้วยต้นทุนทางเศรษฐกิจที่สูงกว่าราคารามาตรฐานการหารายได้ให้เพียงพอกับค่าครองชีพก็เป็น ปัญหาใหญ่ในสังคมบ้านเปียงหลวงเช่นกัน ทำให้หลายครอบครัวครัวต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่าย มากขึ้น บางครอบครัวที่มีบุตรหลานเมื่อเรียนจบการศึกษาชั้นมัธยมต้น – มัธยมปลายแล้วไม่นิยม เรียนหนังสือต่อในระดับอุดมศึกษามากเท่าใดนักเพราะความจำกัดของสถานภาพทางสังคมโอกาส

ทางการศึกษาจึงลดลง จึงตัดสินใจออกมาหางานทำในเมืองเสียส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเป็นลูกจ้างประจำหรือชั่วคราวเพื่อหารายได้ช่วยครอบครัว ผลกระทบนี้เกิดขึ้นบ่อยครั้งกับสมาชิกจำกัด โดยเฉพาะนักแสดงกลุ่มวัยรุ่นขนาดกลางเมื่อเวลาใกล้มีงาน เนื่องด้วยความจำเป็นของการหาเลี้ยงชีพจึงไม่มีการผูกมัดตายตัวหรือปิดโอกาสกับนักแสดงดังกล่าว หากนักแสดงคนไหนมีโอกาสงานสามารถกลับมาช่วยงานคณะได้ก็ต้องตรวจสอบกันอีกที นักแสดงเหล่านี้จึงเป็นแบบ “นักแสดงหมุนเวียน” อีกทั้งค่าตอบแทนของการแสดงจำกัดอาจไม่คุ้มค่านักหากต้องลงงานเป็นเวลาหลายวันจึงเป็นอีกปัจจัยที่ต้องขาดนักแสดงเดิมที่เคยมีอยู่ แต่ปัญหานี้ก็ทำการแก้ไขด้วยการเฟ้นหานักแสดงหน้าใหม่โดยการคัดเลือกหลายหลายวิธีดังรายละเอียดบทที่ 5 เพื่อทำการรักษาสมดุลทางบุคลากรการแสดงจำกัดไว้ให้คงอยู่ภายใต้การต่อสู้กระแสทางเศรษฐกิจที่หมุนเวียนตลอดเวลาอันเป็นตัวแปรสำคัญของการขาดแคลนผู้สืบสานจำกัดได้อย่างจริงจัง

นอกเหนือจากรูปแบบการแสดงหรือวิธีการสืบสานศิลปะการแสดงจำกัดที่กล่าวไว้ในบทที่ 4 และ 5 ในส่วนของบทนี้ทำให้ทราบถึงคุณค่าของจำกัดในลักษณะของความเกี่ยวข้องระหว่างจำกัดกับสังคมคือบทบาทหน้าที่ต่างๆ เช่น การรักษาอัตลักษณ์ การสร้างจิตสำนึก การมีส่วนสำคัญด้านจิตใจหรือแม้กระทั่งการมีปฏิสัมพันธ์ต่อสังคมไทย ที่มีความสัมพันธ์ลักษณะบุคคลและสังคมไทยหรือไทใหญ่ เพื่อเป็นสิ่งช่วยประกอบวิถีทางวัฒนธรรมคนไทใหญ่ในสังคมต่างถิ่นให้มีระบบระเบียบอันดีงามโดยใช้การแสดงจำกัดเป็นสิ่งเตือนใจในการดำรงชีวิต กอปรกับเป็นสิ่งช่วยอธิบายภาพลักษณ์ของชาวไทใหญ่ให้สังคมภายนอกเกิดโลกทัศน์อันดีงามต่อชาวไทใหญ่ในทิศทางที่ดีขึ้น